

גיליון שבועי מכית "אהבת תורה" לאהבה

גיליון 36 | פרשת כי תשא תש"פ | כימי שישי רש"ק חוזרים: מדף פה ע"א – ער דף פו ע"א

לחנימא ברמיזא

רמזים, ציצים ופדחים, המעטרים את הלימוד השבועי

"תניא: 'ועצם לא תשברו בו', אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח". דף פה ע"א
על פי הדברים האלה מבאר בספה"ק "עטרת ישועה" (הגדה של פסח) את טענתו של הבן החכם בהגדה ואת התשובה שמשביבים לו. וז"ל:
"חכם מה הוא אומר, 'מה העדות והחקים והמשפטים' וכו', ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן... והנה, הקשו המפרשים, מה תירוצו הוא לחכם מענין של אפיקומן. ונראה, דנהנה החכם אינו יכול לסבול שלוות הרשעים בעולם הזה, ולמה לנו לדנוס לכף זכות. ובאמת, מצינו גבי דיני נפשות שצריך להיות עדות ברורה ודרישה וחקירה, כמו שכתוב 'ודרשת וחקרת היטב' (דברים יג, טו). ולכן שואל החכם: 'מה העדות והחקים והמשפטים', היינו: למה צריך עדות ודרישה וחקירה, הלא לפי ראות עיני הדיין שהוא רשע ימית אותו.

אכן, מצינו גבי פסח כתיב: 'ועצם לא תשברו בו' (שמות יב, מו) – 'אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח' (פסחים פה, א). הרי התורה ציונה, דגם עצם שאין בו מוח אסור לשבור. והנה, מה ד'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן' ופסח נאכל על השבוע, איתא בירושלמי (פסחים פ"ו ה"ד), מובא בתוספות פסחים דף ע"ג א' ד"ה לא הוה, דהוא משום שלא יבוא לידי שבירת עצם. ואם כן שפיר משיבין להחכם: 'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן', כדי שלא יבוא לידי שבירת עצם, שאסור לשבור גם עצם שאין בו מוח, ומאן ראייה שאסור להתגרות ברשעים בעולם הזה"...

"אמר רבי יהושע בן לוי, אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים". דף פה ע"ב
בספה"ק "בית אברהם" (לפורים, ד"ה ותוסף) כותב "בשם הרה"ק מברדיטשוב ז"ל ע", בזו הלשון:
"... כי בנס פורים הראה הקב"ה, שאפילו אחרי שהגזר דין נכתב ונחתם, מכל מקום, על ידי תפלות ותחנונים ותשובה, יכולים ישראל לפתוח כל השערים, על ידי תפילותיהם הם יכולים לבקוע את כל השערים, ואפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים"...

"כזיתא פסחא, והלילא פקע איגרא" (לוקול המולת ההמון מההלל דומין כאילו הגיגן מתבקעים, שהיו אומרים ההלל על הפסח" רש"י). מאי לאו דאכלי באיגרא ואמרו באיגרא, לא דאכלי בארעא ואמרו באיגרא". דף פה ע"ב

בספר הקדוש "תפארת שלמה" (מועדים, שבת הגדול) כתב על דברי גמרא אלו: "יש לרמוז בדברים הללו, גודל ההתלהבות שהיה להם בשעת אמירת ההלל, כמו שכתב בפרש"י, דומה כאלו בקעו כל האגרות. וזה שאמרו בגמ': 'דאכלי בארעא' – למטה, ואמרו ההלל בגודל ההתלהבות ובקעו כל הרקיעים. וזה שמגביהים הקערה, פירוש: מגביהים להעלות אכילתם למעלה לרצון לפני אבינו שבשמים". עכ"ל.

ובדומה לכך ביאר גם הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ל ע בספרו הקדוש "פרי צדיק" (להג הפסח, זל"ק: "מצינו בגמרא (פסחים פה, ב) 'כזיתא פסחא והלילא – פקע אגרא'. והיינו, שבשעת ההלל נפתח האור כמו שנפקע האגרא, ונתבקעו הגיגן ונתגלה עצם השמים לטוהר"...

לחידודא

חידושים וחידודים על הלימוד השבועי

איך למדים ש"שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום", הרי מקרא זה נצרך ללמוד שאסור לשבור 'עצם שיש בו מוח'!?

עומדות היו רגלינו פחות משלושים יום קודם חג הפסח הממשמש ובא לקראתנו לשלום, אשר על ימים אלו שנינו בגמ' לעיל (דף ו ע"א): "שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום... שהרי משה עומד בפסח ראשון ומוזהיר על הפסח שני, שנאמר: 'יעשו בני ישראל את הפסח במועדו', וכתב: 'ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם'".
והנה, התוס' שם (ו, א ד"ה ומוהיר) הקשו, שלכאורה מה הראיה מהפסוק ה"ל, הרי "על ידי שאילתו הזקק לומר להן", ומגן אפוא שדינא הוא ש"שואלין ודורשין קודם הפסח שלושים יום"? ומתרגים, ש"מכל מקום, לא היה צריך להאריך, אלא 'אל תעשו פסח, ותו לא', ומאריכות הלשון של משה שפירט את דיני פסח שני, למדים אנו ש"שואלין ודורשין".
אמנם, אחרונים רבים מקשים, שמדברי הגמרא בסוגיין משמע, שמשנה רבינו הוצרך לפרט את דיני פסח שני, כדי שנוכל ללמוד מכך שאיסור שבירת עצם קאי בין על עצם שיש בו מוח ובין על עצם שאין בו מוח, וכלשון הגמ': "כשהוא אומר: 'ועצם לא ישברו בו' – בפסח שני, שאין ללמוד לומר, שהרי כבר נאמר 'כל חקת הפסח יעשו אותו', הרי אמרו: אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח". ואם כן הדרה קושיא לדוכתא, מנלן ש"שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום"?

"האור חדש" (בדף ו ע"א) מתרץ על כך בפשטות, ששפיר אפשר ללמוד גם שניהם, שהרי בכדי ללמוד שאסור לשבור גם 'עצם שיש בו מוח', היה סגי בכך שהתורה תפרט גבי פסח שני את הפסוק של "ועצם לא ישברו בו", ומכך נלמד דין זה לפסח ראשון, אך לא הוה ליה למשה רבינו לפרט כבר בפסח ראשון את שאר דיני פסח שני. ומכך ש"משה עומד בפסח ראשון ומוזהיר" דינים נוספים הנוגעים אך לפסח שני – ואין להם כלל השלכות לפסח ראשון, נמצאנו למדים ש"שואלין ודורשין" בהלכות ההג שלושים יום קודם...

[ובש"ת "קב חיים" (סי' מט) מוסיף על כך, שדברים אלו מדייקים היטב בדברי רש"י שם דף ו, שכותב: "שהרי משה רבינו עומד בפסח ראשון – דורש להן בהלכות פסח השני, דהיינו שלשים יום, שהוא בארבעה עשר באייר. ולכאורה מה הוסיף רש"י בדבריו על מה שכבר מובא בגמ' שם. אם מאי, שרש"י רצה לדייק, שהוכח הגמ' היא ממה שמשנה רבינו דרש להם בפסח ראשון את 'הלכות' פסח שני – שאין נוגעות לפסח ראשון, ולא מעצם הדבר שהזכיר את פסח שני, שהרי מעצם הזכרת פסח שני גרידא – ללא פירוט שאר הלכותיה – אין ראייה, כי זה הוצרך כדי ללמד את איסור שבירת עצם שיש בו מוח בפסח ראשון, וד"ק.]

תירוץ נפלא מובא בשו"ת "שארית יהודה" (סי' סה), שכותב על פי דברי ה"טוויי זב"ה (אריה תכט, א) שביאר כי 'שואלין' – "היינו מה שייצטרכו לעתיד ביום הפסח", ו'דורשין' – "היינו מה שצריך לאותו יום" (ל ה"ט). ולפי זה מבאר, ש"אם כן, יליף הגמ' ב' דברים אלו מפסח שני. שעל ידי 'שאלה' אמר להם שיעשו פסח שני, וגם 'דורשין' – שאמר מעצמו 'ועצם לא תשברו', שצריכים לאותו היום (=היינו לפסח ראשון) על עצם שיש בו מוח. ועל זה הקשו תוס', מנ"ל שדורשין שרק ע"י שאלה נזקק להם, ואפשר דבלי שאלה לא היה דורש. ותי, דא"כ לא היה לו לומר אלא: 'אל תעשו פסח', ומדקאמר נמי 'ועצם' – שצריכים לאותו היום (=היינו ללמוד שאסור לשבור עצם שיש בו מוח), שמע מינה ש'דורשין', וד"ק."

לומדים ומסכמים!

לומדי "אהבת תורה"!

בשבועות האחרונים התחדשה השמעת 'שאלות הסיכום' במערכת 'תלמודו בידו' לפי סדר מסגרת 'אהבת תורה', כך שבידך הדבר להצטרף אל ציבור המסכמים הגדול, אשר רבים מהם מציינים בהתלהבות רבתי כי ה'סיכום היומי' מחדד להם את הלימוד ומסייע בידם לתמצת את הסוגיות הנלמדות כדי שיעמדו לזיכרון לימים רבים, וכך ניקל עליהם להיבחן על הלימוד החודשי בסוף החודש בהצלחה מרובה ומתוך סיפוק ואושר רב.

נצל אפוא את ההזדמנות, והצטרף עוד היום למיזם הסיכומים הנפלא!

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת גיטל חניקא ערנפלד ע"ה בת הגה"ח גבריאל מנשה שיכלחט"א

לספר סיפור שבועי במעלות התורה, אהבתה ושקידתה

גרגירי אורה עלי שגב קדושת תורתו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע

בעמדנו סמוך ונראה ליומא דהילולא קדישא של הרה"ק בעל "נועם אלימלך" מליז'ענסק זי"ע, "די רבי פון אלע רעבע"ס" – כפי שכינו אותו רבותינו הק' בחרדת קודש, נצטט את המובא בספר "תורתם משתמרת" עלי גדלותו העצומה בתורה:

אימה ויראה אחזנתו, בבואנו אל הקודש פנימה, להעלות עלי גיליון את פרשת גדולתו וגאונותו של קודש הקדשים צדיק יסוד עולם הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע. מן המלאכות הקשות שבמקדש היא עבודה זו, וככל שנאריך בסיפורים ובעובדות שנשתמרו מפיהם ומפי כתבם של תלמידי תלמידיו הק', עדיין לא נצליח לגעת באפס קצהו של שולי אדרתו, כי גבוה מעל גבוה היה ואין לנו שמץ השגה בשגב קדושת תורתו.

למרות שלא נודעו פרטים רבים על ימי עלומיו, בהם שקד על דלתי תורה יומם ולילה ועלה ונתעלה מעלות רמות עד שהגיע למדרגותיו העילאיות, בכל זאת ידוע בקרב רומשי קורות העתים, שבנערותו למד הרבי ר' אלימלך במשך כמה שנים בישיבתו הרמה של הגאון המפורסם מהר"ם טיקטין זי"ע, שם התיידד עם הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע – שהיה נכדו של מהר"ם טיקטין. בהיותו תלמיד חביב ביותר אצל מהר"ם טיקטין, ראה רבו לנכון להכניסו אל משפחתו הכבודה, והיה מהשושבינים בשידוכו עם בת אחותו.

אחרי נישואיו המשיך רבנו לישב באוהלה של תורה מתוך גינה ודחקות והשקיע את כל כוחותיו בעומק ים התלמוד, מתוך דביקות נפלאה בתורה הקדושה. עד כדי כך, שפעם העיר לו אחיו הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע על כך שמרוב עיונו בתורה הוא ממשיך לחשוב על לימודו גם באמצע התפילה, בחשבו מחשבות איך ליישב את דברי הרמב"ם והתוס' המוקשים...

הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל גאב"ד ראדומישלא סיפר בשם הרה"ח ר' אלעזר בריזל זצ"ל מירושלים, שפעם נודע להרה"ק בעל 'דברי יחזקאל' משינאווא זי"ע, שאצל אדם אחד נמצאת גמרא מסדר מועד שלמד בה הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע. כשמעו כך התעוררה בקרבו תשוקה עזה ביותר להשיג את הגמ' ולקבלה, ואכן אחר משא ומתן הצליח לשכנע את היהודי שיתן לו את אחת המסכתות, תמורת תשלום מסויים. בקבלו את כרך הגמ' שמח הרה"ק משינאווא עד מאוד, והסביר למקורביו את סיבת השתוקקות להחזיק בגמ' זו, כיון שהרבי ר' אלימלך כתב בצ'עטיל קטן' שבעת הלימוד צריך האדם לצייד בדעתו כאילו בעל השמועה עומד לנגדו. ואם כן, וודאי בעת שהגה הוא עצמו בתורה הקדושה – זכה למדריגה זו שצריך לעצמו את בעל השמועה, ואם כן מה יקרה ונעלה היא גמרא זו, אשר לנגדה נראו התנאים והאמוראים הקדושים...

כל המעיין והמתעמק באיגרת הקודש שכתב בנו הרה"ק רבי אלעזר מליז'ענסק זי"ע

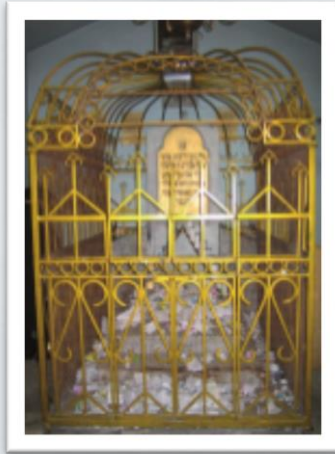
– שנדפסה בסוף הספר הק' 'נועם אלימלך', יראה לנכון עד כמה מרבה להביא שם את גודל החשיבות והנחיצות של לימוד התורה בעיון וביגיעה, כי זה השער לה' ורק דרכו צדיקים יבואו לקרבת אלוקים.

לחיבת הקודש נצטט בשורות הבאות גרגירי קודש בוערות כאש שנכתבו בעט ברזל ועופרת בציוויו של הרבי ר' אלימלך זי"ע:

"כתבתי מה ששמעתי מפי אאמ"ו נ"י, תמכתי יתדותי עליו שבוודאי אם היו נותנים לו כל הללי דעלמא לא היה מוציא דבר שקר מפיו, ואין דבר אחד מדבריו יוצאים לבטלה, וכך אמר לי אבי: **שבקל כל אדם יכול לבוא למדריגה זאת, רק שיהא למדן בגמרא עם פירוש רש"י על כל פנים, אף אם אין מפולפל כל כך. ואם הוא מפולפל, יותר טוב.**"

ובהמשך הדברים מעורר רבי אלעזר זי"ע על חובת לימוד גמרא ומפרשים ושו"ע: "... אמר לי אדוני אבי מורי בזה הלשון: כתוב לו איזה הנהגות הנאמרים, אפס קצהו מהם, אשר יעשה האדם וחי בהם להגיע לעבודת הבורא ב"ה וב"ש באמת. הראשון, צריך ללמוד גמרא עם פירוש רש"י ותוספות עם מפרשי הש"ס, כל אחד לפי השגתו, ופוסקים אחרים..."

בספרי תלמידיו הק' של הרבי ר' אלימלך זי"ע מובאים הדרכות ישרות שנשמעו מפי קדשו בענייני לימוד התורה, אשר לפיהן היה מכה על קודקודיהם של תלמידיו הק' ומאלפם בינה לגדול ולצמוח מעלה מעלה בתורה וחסידות. וכגון: הרה"ק מקאמרנא זי"ע מביא בספרו 'נתיב מצוותיך' (שביל אמונה שביל ה) בשם הרבי ר' אלימלך זי"ע, שהיה מצווה לתלמידיו, **ששני דפים גמרא עם רא"ש מועילים יותר מן התענית.** ובספר 'בנין שלמה' (ליקוטים אות נו) מובא בשם הרבי ר' אלימלך זי"ע שפירש מקרא קודש (תהלים יט, ד) "אין אומר ודברים בלי נשמע קולם", **שצריך ללמוד בחיות ובקול רם, כי אם לא נשמע הקול בעת הלימוד – אינו פועל בלימודו כלל!**

וב'הנהגות האדם' שכתב הרבי ר' אלימלך זי"ע (אות ו) כותב בין היתר: "צריך האדם לזכך גופו ונשמתו בלימוד הגמרא ותוספות, גם דברי אגדה שבגמרא המה מסוגלים מאד לזכך נשמתו".

לסיומא דמילתא נביא מה שמביא הרה"ק בעל 'ברכת אברהם' מסלונים זצ"ל בספרו (פר' מצורע) בשם הרה"ק מליז'ענסק זי"ע, מה פשר סגולת כוחם העצום של תלמידי הבעש"ט הק' בפעלם ישועות לרוב, שכל זאת נשאב אך ורק מכח תורתם הקדושה. וכך כותב: "שמעתי מפי הגאון מהר"ח הלבפשטא זצ"ל דומ"ץ בסאטמאר, שסיפר בשם זקנו הרה"ק בעל 'דברי חיים' מצאנז זי"ע, ששאל גאון אחד את הרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע במה כוחם של תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע שעולה בידם להרבות מופתים בארץ וככל היוצא מפיהם יעשה. והשיבו הרה"ק מליז'ענסק, **כי אין כוחם אלא מכוח התורה שעסקו בה ביגיעה עצומה לשם שמים, והיא היא שעלתה להם והשיגו בה כל מדרגותיהם הרמות!**" --

לברכות והנצחות ניתן לפנות למס': 0533-112-112 • או לכתובת דוא"ל: gmail.com@3250987

לְבָרַךְ לְעֵלְיָה וּלְקַלָּם

לעילוי נשמת

הרב החסיד המפואר, האי גברא יקירא, ירא ושלם, ותיק וחסיד מוה"ר שמחה בונם אויש ז"ל בן הרה"ח ר' מנחם הלל ז"ל נלב"ע ביום טז' אדר

לכבוד יומא דהילולא של הרה"ק רשכבה"ג הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע זכות רביה"ק זי"ע ימליץ טוב בעדינו וישפיע לנו ולכלל ישראל ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו וכת"ס הונצח ע"י החפץ בעילום שמו

הרה"ג המפואר פרי עץ חיים כס"ת הרב אברהם סאפרין שליט"א לרגל שמחת לידת הבת יזכה לרוב נחת ואושר וכבוד ושבע שמחות וכת"ס אמן

הרה"ג המפואר פרי עץ חיים כס"ת הרב לייבל צוויבל שליט"א לרגל שמחת לידת הבן יזכה לרוב נחת ואושר וכבוד ושבע שמחות וכת"ס אמן